

BIVLETENIS N. 3

Atiduok Tėvynėi, ką privalai!

L L K S

PRISIKĖLIMO APYGAROS

B I U L E T E N I S

Nr. 3

1950 m. spalio mėn.

Atiduck Tėvynei, ką privalai!
PRISIKELIMO APYGARDOS
B I U L E T E N I S

Nr. 3 spalio mėn. 1950 m.

Laisvės Kovos Broliai!

Skandus smūgis, palietęs PRISIKELIMO Apygardos Vadovybę, paliko kai kurias žaizdas. To pasekoje, išėjus dviems, skirtiems prt. ir OBN, biuletenio numeriams, šis darbas turėjo nutrūkti.

PRISIKELIMO Apygardos Vadovybė dėjo visas galimas pastangas šį darbą atgaivinti.

Po ilgo laiko tarpo įeina į gyvenimą PRISIKELIMO ap neperiodinio biuletenio Nr. Šio leidinio, skirto dvasiniam ir visuomeniniam parengimui, tikslas: kiek tai sąlygos ir laikas leis, įakinti garbingai žuvusius laisvės kovotojus, kelti kovos dvasią ir pasiryšimą, nagrinėti auklėjimąsi, tautinio ir visuomeninio sąmoningumo ir kt. klausimus.

Bendradarbiauti kviečiami visi VDV, visuomenininkai ir visi LK-jai. Vedama kova davė daug karščių. Atlikta daug sunkių ir pasiaukojimo reikalaujančių žygių LK-jų, talkininkų ir bičiulių tarpe, turėta daug kautynių bei įvairių pergyvenimų. Redakcija kviečia visa tai užrašyti, kiek galint plačiau, novelių, dienoraščių ar atpasakojimo forma, siejant, kiek tai sąlygos leidžia, su prašimais.

Redakcija tiki, kad, sutikus visų LK-jų paramą, galės ir toliau šį darbą vesti.

Broliai - Sesės, į darbą!

Redakcija

"Didžiausias laimėjimas
yra nugalėti save"

Jau septinti sunkios kovos metai, kai tu pakilai šygin, partizane! Per kritusių brolių lavonus, per kančias, vargą, šakalų stūgavimų lydimas, tu žengi pirmyn, į laisvę. Ir tu šiandien ne vienas, - į LKS susibūrusi, su tavim drauge kovoja visa tauta, su tavim šiandien kyla kovai Vakarų Demokratija.

Partizane! Parymusi prie tuščių išstremtųjų sodybų, prie daugelio per anksti išaugusių kapų, kleikaus kankinio balse srodžiama, tauta (švelgia) (tėvė, kulkosvai - džių ir kolchozninkams tenkamų rimbų, kurie išdrįsta tarti "duonos" kurtinama, tauta švelgia) (tave, "kvojantį dėl jos gerės nės atelties. Tautos pasitikėjimas tavimi didelis. Bet, griežtomis ir pateisinimo sau nekinančiomis akimis, peržvelk save, ar esi to pasitikėjimo pilnai vertas.

Nors tavo suka yra didelė, nors tu daug dvasinėmis ir intelektualinėmis savybėmis pažengei į priekį, bet ar nerasi savyje dar daug ydų bei trūkumų, kuriuos tu privalai nugalėti.

Dažnai mūsų eilėse išgirstama: "Kas man, tegul vadai rūpinasi". Taip, vadai turi daug kuo rūpintis, daug dirbti. Jiems Tėvynės uždedama pareiga sunki. Bet ar tuo pasakymu tu pateisini save? Argi Tėvynė tik iš vadų reikalauja, kad atiduotų, ką privalo? Juk žmogus, kuris neturi siekių, yra miręs. Argi lemta gyvuoti tai tautai, kurios sūnūs gyvi lavonai? Tu privalai dirbti, kurti, žengti pirmyn, kad "nesupe lytum ir neitum į kapą be likusio ženkle, kad žmogumi buvęs". Tas barai, neprasižengiant drausmei, LKS Statutai ir kitiems

tau statomoms reikalavimams, gan platus.
Tavo darbo vaisių laukia Tėvynė.

Žmogus, neturįs savystovumo ir veiklumo,
ir tik darydamas, kas liepiama, eidamas,
kur stumiamas, matoja būti žmogumi. Ver-
giškai švelgdamas į pareigą, pats lieka
vergu. Argi toks žmogus, likęs vienas ir
atsidarys kritiškoje padėtyje, sugebės iš
jonišėiti?

Broii! Mesk apsnūdinę ir neveiklumą, jei
dar jais gyvenai. Išgirk Audirkos šūduis,
kuriais tave ragina į darbą, kol jaunas
esi, nes "tuomet, kada kūnas ims stingti,
dvasia jau susnūcus, vėlu juk prie dar-
bo..."

Neturi būti laisvės kovotojai svetimi
tautiečių rūpesčiai ir vargai. Jūs iš-
jas turi guosti ir paterimais padėti išbristi
iš susidariusių keblių padėčių. Jis netur
ri likti negirdįs ar abejingas tautiečio
skundams, nelaimėms ar džiaugsmams.

Santykiuose su tautiečiais partizanas
privalo būti mandagus ir taktiškas. Saty-
damas blogai darant, turi perspėti, su-
drausti.

Neretas svečias pas mus ir keikimasis.
Tai žmogaus nekultūringumo ir neišsiaiškė-
jimo požymis. Gal pats jucs vartojantis
tai palaikys kalbos blizgučiais, bet tik-
rumoje tai tik parodo žmogaus menkumą,
nususivaldymą. Ypač blauro yra tai, kad dau-
guma mūsų tarpe vartojamų keikmažodžių
yra atplūda iš rytų, iš tos šalies, kur
žmogus žmogumi nelaikomas, kur mirama ir
blaurojama kilniausios žmogaus savybės.
Keikdami dažnai palaminame save lietuvių
motiną, kuri nėra to verta.

Tą isiką, kuri sunaudojame įvairioms ne-
švarioms kalboms, sunaudokime kilnesiems
reikalams. Gilindami savo šinias partiza

ninėje arityje, lavindamies, sekdami sąjū-
džio spaudą ir leidinius, - kiekvienas pa-
sirinkdamas tokius barus, kurie yra priei-
nami, - mes žengsime pirmyn ne tik su gink-
lu rankoje, bet ir dvasiškai.

Kada nepasisekinas ar smūgis po smūgio
nuo priešo palies tave. nenusimink, neprar-
ask vilties. Išeidamas kovon žinojai, kad
švelnius motulės glamonėjimus vaduos viesu
lai ir darganos, jos pabučiavimus, - nuolat
į tave atkreipti kukkosvaidžiai. Vakarais
neklos tau patalo motulė, - girios prie-
globstyje jis senisi parangtas. Pašvelk ta
da į tų gyvenimą, kurie, nebodami jokių
kančių, mirties, didvyriais žengė į tiks-
lą.

Tepranyksta tavo širdyje ir kerštas.
kerštas - žemiausio, puolusio žmogaus
džiaugsmas. Tu kilai kovai prieš bolševiz-
mą ne keršto vedamas, ne amoniškios naudos
ar laimės siekdamas, bet gindamas savo
laisvą, savo tikybą.

Kada aplankys pasisekinas, nedžiūgauk,
nesididžiuk. Tematydamas prieš akis tik
save, tu natolai nuo gyvenimo, atsiliksi
ir - žūsi.

Galintinas ydas bei trūkumus geriausiai
tu pats pastebėsi, tik nuolat sek, tirk
save.

LKS Tarybos kreipimasis dėl alkoholinių
gėrimų nevartojimo, kai kur pilnai išigy-
veno, kai kur, dėl buvusių nutrūkusių ry-
šių su aukštesne vadovybe, pradeda išigy-
venti. Pašaliedisi LKS narių blaivybę su-
tinka šiltai. Daugumas šia blogybe iki
šiol piktinosi. Įrodydami, kad visus jėgas
dedame ant Tėvynės sukuro, kad "Blaivus
protas ir siela, - laidas kovos laimėji-
mui", turim nuo degtinės vartojimo atsisa-
kyti ir kitas tuo reikalu parašyti.

Kai kuriuose rajonuose priešas yra užėmęs būvęs gyventojus, kad jie gamintų degtinę ir partizanams "vaisintų". Jam daug lengvesnė kova su girtu, kurio protas paraližuotas, nei kad blaiviu prt.

Lietuviškas vaisingumas verčia sveti pavaišinti, pasiylėti, o šių vaisių pasėkos, dėl per daug paviršutiniško galvojeimo, nebusatomos. Laisvės kovotojo pareiga už meilę atilyginti meile, už vaisingumą - dėkingumu, o už svaigalų pirsimą - švelniu, pagrįstu pasiūlykimu apie alkoholio daromą žalą kaip LEKS, taip visai tautai ir kiekvienam individualiam asmeniui.

Partizane! Priešas kas kartą dės daugiau pastangų tavo sunaikinti, ieško vis naujų naikinimo būdų. Kad įstengtum jam atsispirti, privalai ir tu tobulėti, stiprėti. Pamešk nevaiklumą, įkisk švento darbo Tėvynei, neatidėliodamas rytdienai, kad netikėtai mirtis neišrautų tave, lyg smilgės, nepalikus jokių ženklų, kad buvo tavo gyvėnta. Kartu su šaironiu tark:

- Selenkdams pečių po naštes sunkumu,
Kaip milžinas, stosiu į kovą!

--- 000 ---

Karys idealistas labai vertina materialiąją jėgą - savo ginklą, bet kartu nepamiršiau tiki ir į neišsemiamą garbės, patvarumo, sąžiningumo, tautos ir Tėvyinės meilės vertybę ir jėgą.

--- ... ---
--- ... ---

K O V Ų

S U K Ū R Y J Ė

Nuo piemenėlio iki garbingos mirties
už Tėvynę.

Netekęs tėvų, Vyturėlis rado prieglaudą pas vienus ūkininkus. Nėjdieji jo globėjai neatstojo jam tėvų. Bėgiodamas paskui galvijų bandą, jis troško motinos meilės. Neturėdamas nė vieno artimo žmogaus, Vyturėlis jautėsi muskriaustas.

Vyturėlis jau vyras. Globėjų užguitas ir kaimynų pašiepiamas, jis neieško draugystės žmonių tarpe. Laisvą laiką jis praleidžia skaitydamas knygas.

Antroji bolševikinė okupacija. Mobilizacija paliečia ir Vyturėlį. Kad nepadarius šeimnininkams žalos, jis išvažiuoja, nataras vėliau pabėgti.

Vyturėliui, pabėgus iš okupanto mobilizuojamos kariuomenės, neilgai laimė šypsosi: nepasiekus to krašto, kuris jam atstojo tėvišką, jį pagauna NKVD ir nuveša į Sisuflus. Čia įmeta į rūsi, kur jis, drauge su kitais bendro likimo draugais, laukia nežinomos ateities.

Vyturėlis ir čia nenuleidžia rankų: nataria vaduotis. Kyla sumanymas išsikasti. Draugai, manydami, kad tai neįvykdoma (reikia išsikasti per akmenų pamatą ir dar vieną metrą aukščiau per žemės), juokiasi ir Vyturėlį laiko pasišėliu. Negavęs draugų paramos, susirengęs geležgalį ar pagelį, drąskydamas žemės juo ir nagais, pradeda

raustis. Rūsyje turėjo pasikloję šiaudų, todėl žemes užmaskuoti buvo lengva.

Draugai pasatę, kad ir be jų pagalbos Vyturėlis savo sumanymų įvykdys, galop padeda. Po savaitės laiko urvas baigtas kas-ti. Kai kurie bailėsnieji draugai priešta-rauja bėgimui, bet dauguma sutinka ir bailėsnieji priversti nusileisti.

Artėja naktis. Vyturėlis su draugais ruo-šiasi bėgti. Pirmiesiems pabėgimas ti-res-nis, todėl bėgti atairanda ir pirmesnių. Vyturėlis laisvas pajunta po savo kojomis žemę ketvirtuoju. Kiek pabėgus pajunta sar-gybinis ir apšauco. Bet nesugauti jam lais-vą išvysusių paukščių.

Vyturėlis bėga vienas. Iki pasieks jam žinomą kraštą, jam reikia pralingsniuoti 70 km. Bina tik naktinis, pės žmones nie-kur neužgina ir visą kelionės laiką nieko nevalgo. Būdamas sardiniu, jis niekur ne-vašinėjo ir maža težinojo. Tik tas supras Vyturėlio vargą, kam teko pačiam tai pa-tirti.

Suvargęs ir nuplyšęs, Vyturėlis pažišta-mose apylinkėse. Pas savo buvusius šeim-i-nikus nesirodo. Retkarčiais užgina pas-geresnį žmogų, paprašo grūdų, bulvių ir jais maitinasi. Visą laiką, gan vargingai, praleidžia pelkėse. Kad turėtų kuo užsi-kurti ugnį, ardo padegamusius svėdinius ir juose esanti fosforą naudoja vietoje degtukų. Apžėlęs, sulysęs ir nudrįskęs, jie greičiau panašus į klajojančią šmėklą, ne-gu į žmogų.

Per tas pačias pelkes žygiuoja du vietos partizanai. Tolumoje pasatę bėgantį žmogų, jie pasuka ton pusėn, iš kurios tas žmogus pakilo. Prie jų randa pradėtą dirbti krep-šeli, kelias šakneles, peilį, porą miltuo-tų skmenėlių, terbelę kviečių, keletą bul-

vių, katiliuką, apiplyšusią švarką ir kitų smulkesnių.

Per Vyturėlio apilankomus žmones, partizanai susitinka su Vyturėliu. Netrukus jis įjungiamas į partizanų dalinį. Smagus, patenkintas ir išsimingas Vyturėlis žengia į naują gyvenimą. Čia jam duodamos lygios teisės su kitais kovotojais, draugai jo niekuomet nepašiepia. Vyturėlis atglausta kitu žmogumi: judrus, sumanus ir drąsus operacijose, budrus sargyboje, mylintis kovos brolius, jis lieka visų mylimas. Bet neilgai lemta Vyturėliui džiaugtis naujuoju gyvenimu.

1945 m. rudeni Vyturėlis su broliais Rikiku ir Geniu apsisloja tarp miškų esančioje sodyboje. Auštant žaizdininkė praneša, kad supa priešas. Rikikas ir Genys eina vietoje. Vyturėliui, per lentomis užkalto lango plyšius nukovus du stribus, pasiseka kiek pasitraukti. Per 10-15 žingsnių ir jau miškas. Ten - išsigelbėjimas, ten - jo kiti broliai likę. Stipri salvė... Vyturėlis sunkiai susėistas krinta žemėn ir apalsta.

Stovykloje likusieji sužinojo, kad jų brolius klastingas šnipas išdavė mirčiai, rengiasi išvaduoti jų lavonus. Pagalbon atvyksta kaimyninis dalinys.

Per samanomis apdengtą žemę, skubiai žygiuoja broliai. Sušilę, akis nukreipę pirmyn, jie skubiai žengia ten, kur neseniai mirtis siuto, kur gyvenimas grūmėsi prieš mirtį, tiesa prieš klastą, laisvi prieš vergus, prieš pūvančius ir gyvenimo dumble šliaužiojančius šliužus. Pakilę dūmai kalba, kad ta sodyba paliekama likimo valiei.

Broliai spartina Ringanius. Aiškiai matosi, kaip vežamas turtas, varomos karvės, kiaulės, avys. Miško pakraščiu pasiekti vieškelį, kuriuo, pasotinę kraujo troškulį, džiaugdamies išplėštu turtu ir, lyg cezariai, gerėdamies virstančiu ugnimi ir pelenais žmonų trūsu, važiuoja sribai, dar tolimas kelias. - Bėgte!

Su sėjama švina krinta stipildas. Sribai nesitikėje, kad taip greit gimtoji žemė pareikalaus ataskaitos, bėga, kur krauju pasruvusios akys veža, kas ginklą trenkdamas, kas kluspes. Vienas sribas glaudkiasi prie žemės, kurią dar taip neseniai išdavė atėjūnams. Pavogti ir jo paties ant krūtinės po švarku užvynioti lenciūgai surakino jį amžinam tautos prakeikimui. Išsipūtusios kišenės nuo įvairių privogtų virtuvės smulkesnų kalbų, kokių teisybų ir gerovę neša jų šeiminiškai mūsų žemei. Likusieji, dėka nesuspėjimo užimti tinkamas pozicijas, tautos teismo išvengia.

Išvaduojama šeiminkė, jos sūnus ir turtas. Paimtas priešė n mestas kulkešvaidis ir 750 šovinių, automatinis pistoletas ir du šautuvai. Bet, o pavėluote valanda! Šeiminką, Vyturėlį ir brolio Mičiko lavoną spėjo pagrobti tie, kurie Azijos dykumų suginti. jų keršte bet kokiam gyviui sotinti. Brolio Genio lavoną, išvašiuojant padegus sodybą, paliko liepanoms.

Iš apalpinio atsigaivė Vyturėlis, drauge su brolio Mičiko lavonu, Vytuvėnų miestelyje pametamas ant grindinio. Čia jį spar-do okupantai, sribai, kurie kovos lauke netį ginklą, prieš lavoną ir vos atsuojan-tį, kraujuose skendintį ir ginklo netekusį virsta tikrais "dėdvyriais", ir jų žmonas.

strībų klausimus, nepaisydamas jų sąūgių ir žveriškų šūkavimų, Vyturėlis ramus, tyli. Su tautos išdavikais jis nekalba.

Po kiek isiko ateina gydytojas.

- Ar nori, kad pagydytumėme?

- Noriu greičiau mirti už Tėvynę, - iš sužeistojo krūtinės išsiveržia šūdučiai.

- Kas tu toks?

- Lietuvis!

- Kur tavo draugai?

- Nesakysiu! - drąsus ir griežtas, bet silpnas, atskakas kraujo trekštantiems.

Po kelių, merdėtų ant grindinio, valandų Vyturėlis, su meile švelgdamas į tėviškės padangę, su gailėsčiu į tuos, kurie dėl asmeniškės naudos, bijodami vargo, išdavė savo šeimą, savo motiną, save, spardomas ir mindomas, anžiame užmerkia akis.

Paplūdęs kraujuose, skausmo raižomas ir spardomas tautos prakeikimo užsipelniusių išdavikų, Vyturėlis parodė mums, kad lietuvis kančiose ir mirties akivaizdoje moka būti ramus. Iš jo krūtinės išsiveržę šūdučiai "noriu greičiau mirti už Tėvynę", anžiama kalbės mums, kad lietuvių tauta, kol tik jos sūnūs krūtinėje jaus plaudančią gyvybę, kol tik jos sūnų akys regės tylius karūgylius, nepavergiama.

Vyturėli! Tavo kilnus aukos ir pasišventimo pavyzdys ves mus laimėti arba mirti.

Užrašė Ainis

ooo

Laimingai tautos šūdučiai žiaurus gyvenimo įstatymus reikalauja ne vien kūrybinio darbo, bet ir kraujo aukų.

A. A. LIZDEIKAI, ŽUVONIAM 49.03.10.

Vidurnakčio juodas, juodas kaly,
Lyg išgirdau baltų žuvėdų klyksmą.
Ir štai, lyg bėlandžiai, prasprendo balti
Keturi metai sparnais tavo šypsenio.

Tavo klaidžių naktų nesuskaitau:
Jos, lyg lelijos, ešeran nuplaukia,
Kad tavo krauju ženklintą matau
Sapne Tėvynės baltą lauką.

O, šiburi, vidurnakčio tamsaus!
Ne veltui vardą ėmėi krivio seno...
Glaudei Tėvyną - tave ji glaus
Graudžiai rankas ištiesus - sūnau mano!

Tu išlydėjai ją visą Golgotos kelią,
Kūtei jos širdį pavergtą... ir delnus.
Judas tebedrąsok dar valėną Šalią
Auką išniekinti, ją vest ant kalno...

Jo bučinių jautėi tu savo lūpon,
Dėmę palikai jam baltutėliam sniege.
Tenesano jis, kad ta suka suklypus
Jau nebeatbundamai vergu užniega!

O minutėle, tikrai vieną žingsnį
Nuo jos krūtinės jis tave atplėšė.
Ant sukuro tavo paskutinio mirkmenio
Šau ryt prisikėlus Tėvynė išsėsis.

Šypseni kilnus vidurnakčio tamsaus,
Ne veltui vardą ėmėi krivio seno.
Kada varpai gausius suglaus,
Kartos Tėvynė: - Sūnau mano!

1950 m.

PO TEVIŠKĖS

PADANGĖ

K a s t y t i s

TU SUNKIAI NUSIKALTAI PRIEŠ

LIAUDI ...

... š. m. spalio mėn. 17 d. laisva turi atvykti į Kedainių a. Karinį Komisarariatą. Atvykimas punctualus ir būtinas, - taip skambėjo spalio 16 d. vakare gauto pranešimo galias. Kam? Kokiems galams jiems manęs prireikė? Rodos dokumentai tvarkoje, gi šiaip jokių kitų reikalų iggi nepanašu, kad galėtų atsirasti. Ištiesos minčių virtinės, įvairūs spėliojimai, tačiau mintis, kad nieko gero nešada tas kvietimas, stovėjo virš visų. Bet vykti vistiek reikia. Gal ir laimingai viskas baigsis...

--- ... ---

Prie Kedainių a. Karinio Komisarariato laukia šešetas vyrų. Vieni jų senesni sėdinėja ant šis pat esamų suoliukų, kiti jaunesni stovyniuoja. Prisidedu ir aš prie bendro laukimo, nes pasikalbėjus sušinojau, kad viršininkas išėjęs ir žadėjęs greit sugrįžti.

Laikrodis rodė lygiai pusę vienuolikos, kai iš Komisarariato išėjo sukittas, juodbrūvis rusas. Jo pilkos milinės antpečiuose šibėjo dvi ar trys švaigždutės. Zvilgterė-

Jūs į vieną ir kitą pusę ir pamatęs pulke-
lį laukiančių vyrų, paklausė stora balsu:

- Pernarava jiest?

- Jiest, - atsakiau pašokęs nuo suolo-
ko.

- K.....? - vėl pastatė klausimą iš vie-
no šonėlio, kuriuo buvo visiškai tiksliai
ištarta mano pavardė.

Teigiamašiai linstelėjau galvą. Po to ilga-
sis klausimų davėjas vėl dingo duryse. Jau-
čiau, kad esu patekęs į spąstus. Juk jeigu
jis, kuris mane pirmą kartą matė, žino ma-
no pavardę ir gyvenamąją vietą, tai tikrai
esu labai reikalingas. Žmisiu gailėtis, kad
atvykau, o sąmonėje ėmė kažkas kugždėti:
"Bėk, jei nori laisvas būti, nes papulsi";
tačiau kažkodėl nesiryšau. Kilus galvoje
"gal ir nieko" privertė atsisakyti nuo bė-
gimo.

Praslinkus keliolikai minučių, duryse
vėl pasirodė tas pats ilgasis, kuris pa-
reikalavo iš visų esančių vyrų dokumentų.
Prie to dar pridūrė, jog netrukus ateis gy-
dytojai ir visiems reikšią stoti prieš ko-
misiją. Surinkęs visų vyrų dokumentus ir,
metęs gilų žvilgsnį į mano fotografiją ant
karinio bilieto, vėl pasuko pro duris at-
gal.

Netrukus atėjo du gydytojai, o keliomis
minutėmis vėliau ir patys komisariato "na-
čelnikai". Ilgoje ruose šonėliai pasitvirtini-
no: komisija buvo sudaryta. Tačiau tai, ką
vėliau teko patirti, dabar iškelia manysie
mintį, jog ši komisija, jog stojusieji vy-
rai ir visa kita, atliko ne savo tikrą pa-
skirtį, bet NKVD suruoštą vaidinimą. Ne
atejo tie vyriškiai buvo NKVD agentai, ku-
riems buvo duotas uždavinyse mane sekti. Tai
tvirtina ir tas faktas, kad komisijos ce-
remonijos ir dokumentų atidavimas jų savi-

ninkams buvo per daug greit įvykdytas, kas tarybinėje santvarkoje visiškai neįprasta. Sudarytoji komisija (joje dalyvavo du gydytojai ir keturi rusai) savo darbė spėjo baigti ne ilgiau, kaip per pusvalandį. Tada vieno ruso paliepti užlipome į antrą aukštą (ten būsią atiduodami dokumentai), džiaugiamis laimingai išsiskyrę ir tarėmės, kad viskas baigsis gerai. Sužeista ranka, kuri man kėlė daug nerimo, pavyko išsukti nuo teisybės geriausis ir daugiausiai naudojama tarybinių pareigūnų priemonė - se-
lu.

Besidžiaugiant geru pasisekimu, nė nepastebėjau, kad vieni jau atsiėmė dokumentus ir kas atlikęs tik aš ir dar vienas pusažalis žmogus. Pradėjau su juo kalbėtis nereikšmingais dalykais. Prasėjo pusvalandis ir daugiau manęs besikalbant, tačiau dokumentų atsiimti manęs nešaukė. Net ir tie, kurie atidavinėjo dokumentus, iš kambario išsiskirstė į kitus kabinetus.

Šiandieną net juokinga prisiminti, koks vaikiškai nesupratingas tada buvau. Iškiau dokumentų, kurių niekas negalvojo man duoti, o pastatytą mane saugoti žmogų (greičiausiai civilį strībą) nenumačiau esant mano sargu.

Netrukus laiptais į viršų užlipo ilgasis rusas su kažkokiu kitu nesusėo žgio asmeniu, kuris vilkėjo ilgą, diržu sujusotą, odinį paltą. Jo pailgą veidą puošė tamsūs plaukai, kurie kyšojo iš po civiliškos kepurės.

Nepaaištinamas, pasukęs į kairę laiptų pusę, su savo palydovu, išėngė pro vieno kabineto duris. Nepraslinkus nė penkioms minutėms, ilgasis vėl išėjo iš kabineto ir, priėjęs prie manęs, parodė ranką į to kabineto duris sakydamas:

Nesuprasdamas, kuriam reikalui mane ten kviečia, palikau savo bendro laukimo draugą ir keliais žingsniais atsidarčiau prie durų. Įėjus į vidų, juodasis vyras, laikydamas rankas šoninėse palto kišenėse, tykiškai prištartino prie manęs per porą žingsnių ir pro dantis, kuriuose spindėjo vienas ar du auksiniai, iškošė:

- Nužion imiejiš?

- Niek... Kam jis man... - sumišęs atsakiau ir pajutau, kad visu kūnu prabėgo lyg elektros srovėlė. Dabar tik aiškiai supratau, kas įvyko. Tuo tarpu enkavedistas, išakęs rankas pakelti aukštyn, smulkiai iškratė, nepasirūdamas pasižiūrėti ir portfelį, kuriame, lyg nujausdamas nelsimę, buvau išidėjęs didesni lašinių gabalą... Kol pirmas visą tai atliko, antrasis stovėjo užpakalyje manęs, tur būt, irgi pasi ruošęs bet kokiam netikėtumui. Padaręs krata ir nieko įtartino neradęs, mano kratytojas, paėmęs mane už rankos, privedė prie lango ir parodė žemyn į Gedimino gatvę, sakdamas:

- Vidiš mašinų? - Idi!

Gatvėje stovėjo taksai. Enkavedistų lydimas ir išpėtas, kad nesidairyčiau, nulipau laiptais žemyn ir, lengvai pastumtas, sėstelėjau minkšton sėdynon. Šoferis užvedė mašiną, kuri lengvai striktelėjo piram ir nuriėdėjo Gedimino gatve.

- Sudiev, laisvė!... - lyg kažkas sušuko mintyse.

--- ... ---

Prie pat kalėjimo, garsiai signalizuodama, mašina skimirkai stabtelėjo. Tuo pat kaireje gatvės pusėje prasivėrė plotas mediniai vartai. Mašinai įvažius, sargy-

binis vėl juos sunkiai užtrenkė. Išlipus iš mašinos atsivėrė dviaukščio, berods, mūrinio pastato vaisdas, prie kurio ėjusių stovėjo sargybinis. Manasis palydovas, davęs įsakymą žengti pro ėjusių, o pats, eidamas užpakalyje ir garsiai komanduodamas "aukštyn", "kairėn" ir "dešinėn", vingiuotais koridoriukais nusivėrė į didelį, erdvų kambarį. Beveik kambario gale stovėjo ilgas raudona skuduru užtiestas stalas, ant kurio stovėjo telefonas ir gulėjo keletas bylų. Prie stalo vidurio sėdėjo kiauliškai nutukęs ir be galo didelis milinė užsivilkęs rusas. Amžius jis galėjo turėti apie 60 metų. Ant jo be galo didelio snukio buvo užsuktas geras gabalas merlinio tvarsčio. Buvo aišku, kad tai pats vyriausias šios įstaigos viršininkas (su juo netrukus buvau supažindintas). Be to, už to paties stalo sėdėjo dar du uniformuoti, matomai, žemesni, bet irgi viršininkai. Netoli jų atsėdėjo ir manasis suėmėjas. Man gi buvo paliepta sėstis ant taburetės, kuri buvo pastatyta vidury kambario prieš "viršininkus".

Kaip ir paprastai, pirmiausiai storuliui viršininkui turėjau pasisakyti pavardę, vardą, tėvo vardą, gimimo vietą ir kitas smulkmenas. Kada jį patenkinau atsakymu, šis, atrodo, jausdamasis galiūnu, išsipyrvė akimis tiesiog į mane šaktelėjo rusiškai:

- Tu banditas!

- Ne, aš ne banditas, aš mokytojas, - bandžiau teisintis, matydamas, jog šis šodis nieko neparedo, kad jie ką šinotų.

- Meluoji! Kaip tu ne banditas! - sušuko rusiškai viršininkas. Tu buvai ginkluotoj bandijoje, bet kai tapai suėmistas, išlindai, apgaudamas tarybinius organus. Ir ta-

vo brolis J.... buvo banditas, bet jau senau užmuštas, o šeima išvežta. Gi dabar tu taip pat su banditais dirbi, palaikai ryšį, už tai ir esi banditas!

Katydamas, kad kai kas jau jiems per daug gerai žinoma, paprašiau, kad duotų vertėją, nes man esą sunku rusiškai viską gerai suprasti ir pasakyti. Tuo pačiu galvojam, turėdamas vertėją, turėsiu progos geriau į klausimus atsakyti.

Buvo aišku, kad nebėra reikalo gintis kas įvyko praicityje. Bijoju, kad nebūtų išduota, jog priklausau OS. Nors ir tvirtina, kad aš dabar esąs banditas, tačiau jokių tikrų faktų nepateikė.

Netrukus iš dežuruojamojo atėjo ir vertėjas - jaunas ruselis, mokąs lietuviškai. Dabar jau geriau buvo galima susikalbėti. Per jį nupasakoju, kaip buvo sukeista ranka, kaip slapčia ir visą kita, kas jiems jau buvo žinoma. Kiek įmanydamas stengiausi nors sušvelninti padėtį. Tačiau jis į visą šitą tik sušuko "vrioš".

Per kurį laiką pakamantinė... apie praėitį, storulis pradėjo gvilidenti dabartį. Matyti, jam tetai labiau rūpėjo. Girdėdamas tikslai dvejojus mano atsakymus "ne" ir "nežinau", manasis tardytojas sušuko:

- Tu, maty, nežinai, kur esi patekęs.

Šia - pareiškė - yra bedainių a. aukščiausias žvalgybos organas - KGB. Mums priklauso ir Josvainiai, ir Fernarava, ir kiti valsčiai... Mūsų tikslas yra žvalgyba, sekimas tarybinių priešų. Ir štai šia tu pat tekai. Mes viską sužinome, kur kas dedasi, nes mes turime šimtus agentų. Mes apie tavę puikiai viską žinome, o tu drįsti mums skiplešiškai meluoti. Žinok, kad už melavimą būsi bausžiamas (šia jis nurodė kaž -

kius straipsnius ir paragrafus).

Tačiau jo tvirtinimas, kad jie viską apie mane žino, nė kiek nepaveikė manęs, todėl ir toliau nieko kito nesakiau, kaip tik "ne" ir "nežinau".

- Kaip tu, svolačiau, nieko nežinai apie banditus ir tvirtini, kad nepalaikai ryšio su jais, - baisiai įtūžęs sušuko viršinin- kas. - Esu gali tavim tikėti - kalbėjo pats stebėdamasis. - Ketvirtį metai, kaip gyvena kaime, kur kiekvieną naktį vaikėto banditai ir sakosi nieko apie juos neži- nąs. Kaip taip šlykščiai drįsti mums meluo- ti! Banditams kaip tik tokie kaip tu ir reikalingi, kurie vis sakytų ne ir ne.

- Esu kaltas, kad nestojau kariuomenėn, slapčia, melavau komisijon stodamas - bauskite, To aš nesigimu. Bet širdies sė išinti ir parodyti negaliu. Ko nežinau, ne- mačiau - negaliu prisipažinti ir neprisi- pažinsiu. Juk jūs reikalaujat, kad aš ne- meluočiau, tai kaip man prisipažinti. Tai bus melas, - dėsočiau taip "šėyrai", lyg no- rėdamas pačią savo širdį parodyti.

Matyti, mano atsakymas ir patį viršinin- ką sumaišė, kas, suduodamas pirštais į priešais esančią bylą (tur būt mano) pasakė "plochė". Dar kažką pamurmėjo su šalia sėdinčiais draugais, šmė vertėjui sakyti, tačiau čia jau viską puikiai supratau iš jo lūpų. Ką vertėjas man išvertė, galėjo susidaryti štai kas.

- Taip, K.....! Blogi reikalai su tavim. Tu padarei didelį nusikaltimą. Tu nusikal- tai prieš tarybinę vyriausybę, prieš liau- dį... Šuvali ginkluotoj banditjoj, apgavai tarybinius organus, o dabar net neprisi- pažinti, kad veiki iš vien su banditais. Ta- ve teismas nuteis. Mums gaila tavis, nes

tu jaunas, tavo gyvenimas dar prieš skis. Kaip tu galėtum atsilyginti, atpirkti savo sunkią kaltę?

Aiškiiai supratau, prie ko reikalias vedamas. Nori užverbuoti Snipą. Dirdyje sėdėjau, nes man tai buvo vienintelis išsigelbėjimas. Tačiau bijojau, kad greitai prisileidimu galiu įgyti nepasitikėjimą, todėl nutariau dar pavaidinti. Tad truktelėjus pečiaus atsakiau:

- Nežinau... Neturiu daug pinigų nei kito turto. Galėčiau idėjiškai dirbti savo darbą, organizuoti pionierius...

- Cha, cha, cha! Chytryj! - piktai nu - traukė viršinininkas. Tu už darbą algą gau - ni. Keltės tokiu darbu neatpirksi. Mums to maža!

- Tai ką gi, - gaila. "eiks sėsti į ka - lėjimą - atsakiau, lyg susigraudinęs dėl savo neturto.

Viršinininkas, matyt, numatė, kad su manim bus sunku greit susitarti, tad kreipėsi į tą, kuris mane areštavo ir liepė jam su manimi pasidaruoti. Sis įsakė stotis ir eiti pro duris.

Sio tardymo metu niekas nebuvo užrašinė - jama.

--- ... ---

Atsivedęs į savo kabinetą, mane areštuo - tojas ir kartu būsimasis tardytojas pase - dino mane prie rašomojo stalo ant tabure - tės. Kol jis nusirengė savo odinį palatą, netrukdomas žiūrėjau iš antro sukėto lango į toli einančius gatve (prie kiosko) žo - nes, pavydėdamas jiems laisvės. Jie lais - vi, čia kur nori, niekas jų nevaržo... O aš čia nežinia ką turėsiu pergventi, o paskui, greičiausiai, kelėjimas ar sibi -

ras. Krūtinių lyg kažkas suspaudė, o gerk-
lėje radcai kurtu.

Manasis tardytijas, pakabines palta į
čia pat esmą spintą, atsisėdo prie stalo
iš kitos pusės, atsivertė atsineštą bylą,
susilieškojo stalčiųį popierosą ir kreipėsi
į mane:

- Ar rūkai? - ir pasiūlė man popierosą.

Uždegęs sau ir man popierosą vėl prabi-
lo:

- Mes kalbėsime rusiškai. Tu truputį mo -
ki rusiškai, o aš - lietuviškai. Jei kur
nesusikalbėsime - išvers vertėjas. Tikrai
turėsi sakyti teisybę (šesnyj slov). Už
melavimą būsi baudžiamas.

Čia pat buvo pakartota, matyt, tie patys
straipsniai, kuriuos man jau buvo sakęs
pats viršininkas, ir kokias bausmės gresia.
Pasiūžėdėjau sakyti gryną tiesą.

Susiradęs didelio formato popieriaus la-
pą, tardytojas ėmė užrašinėti visas smulk-
menas. Čia buvo užrašyta: pavardė, vardas,
tėvo vardas, gimimo vieta, tautybė, ar
teisme baustas ir daug kitų smulkmenų. Po
to pradėjo tardymą klausimų ir atsakymų
forma (parašo klausimą, paskui pažymi at-
sakymą). Pirmąsias pradėjo liesti praėi-
tį (nuo pat rusų užėjimo 1944 m.). Čia bu-
vo svarbu, kad pasakojant neišvelčiau tai,
kas jiems dar gali būti nežinoma. Čia vėl
viską patvirtinau, ką buvau išpasakojęs
jau anksčiau. Tardytojas viską užrašinėjo
smulkmeniškai. Reikėjo būti labai apdai-
riam, kad neišsitarti kokių nors, atrodo
ir bereikėmių, smulkmenų, nes tardytojas
griebdavosi visų smulkmenėlių ir statydavo
naujus klausimus. Atsakymą tardytojas vi-
suomet stengdavosi sugauti šodis šodin.
Gavęs atsakymą, savo klausimą performuoda-
vo suksisdamas šodžius ir pan. ir sudary-

davo, atrodo, naują klausimą. Tuo būdu, pastatęs tą patį klausimą keliose formose, stengdavosi suklaidinti kalboje, gauti daugiau žinių arba prieštaraujančių atsakymų.

Baigęs tardymą apie praeities gyvenimą, kuris buvo didėlei mano nenaudai, tardytojas palaipsniui priėjo prie dabarties. Iš klausinėjo, kokius turiu draugus, su kuriais išgeriu, atvirai pasišneku. Iš klausinėjo gan smulkiai apie savo bendradarbius, kurių ir pavardes išminėjo. Turėjau pareikšti savo nuomonę dėl jų politinės galvosenos.

Negaudamas iš manęs jį patenkinančių atsakymų, tardytojas griebėsi dar vieno dažnai jų vartojamo metodo, mesti į mane nepasitikėjimą savo draugų ir norėjo, kad aš juos išduočiau. Jis pareiškė, kad viena mano bendradarbių (nurodė ir pavardę) yra pranešusi MGB, kad aš viename baliuje vien tik banditiškas ir antitarybines dainas dainavęs. Tačiau aš atsakiau, kad panašių dainų nedainavau, o ji galėjo tik pameluoti.

- Sakyk, kokius banditus žinai, - užklausė tardytojas.

- Nežinau jokių. Jie pas mane niekad netuvo atėję. Galimas daiktas, kad bijo, jog aš, kaip tarybinis darbuotojas, jų nei duočiau.

- Cha, cha, cha! Tokių kaip tu jie nebijo, bet su balais ieško, - linksmiai kvatodamas pasakė.

- Žnaies Bitė? Banditas? Nepažįsti?

- Ne.

- K.....! K.....! Kaip nežinai? - Juk botnuvoj būdamas su juo ryšį palaikėi.

- Nežinau aš iš viso jokio K....., - atsakiau.

Resugalvodami naują klausimą, tardyto-

jai dažnai užveda visai pašalines pasikalbėjimo temas. Matyt, kad ir mano tardytojo išsibaisę klausimų bagažas, kad paėmė nuo stalo savo mėlyną su raudonu lanku kepurę, pakėlęs ją ant piršto apsuoko ir tarė:

- Nu, kak, graži "furaška"? Kaip tau ji patinka? Tur būt labai nekenti?

- Nieko sau, graži, - atsekiau. - Raudona spalva su mėlyna derinasi.

- Ar nenorėtum tokios kepurės nešioti? - vėl paklausė.

- Aš žinau, kad man tokios kepurės jūs neduosti nešioti, Juk aš tiek daug esu nusikaltęs...

- Kodėl? - Mes visuomet galime duoti ją nešioti. Stai galim tuoj paleisti. Išvažirotum, pavyzdžiui, į Vilnių ir nešiok, - aiškino tardytojas.

Supratau, kad reikalsas vėl varomas prie užverbavimo. Babar tikrai švystelėjo galvoje mintis, kad gal dar jie manim pasitikės. Tad ėmiau dar geriau vaidinti.

- Netikiu! - Jūs netikit manimi, kad aš nieko apie banditus nežinau, tai kaip aš galiu tikėti jums. Juk aš tiek daug nusikaltęs... Netikiu, kad paleisit...

- Ot, mes galim viską padaryti. Galim tikrai duoti tau tokią kepurę nešioti. Ją kai pamato banditai, tai viską meta ir bėga, nes mes kovojame už idėją, už tarybų tėvynę, už liaudį...

Stai, kodėl jie bėga! - net susijaudinęs dėstė tardytojas - tai, už ką jie kovoja...

Tuo tarpu į kabinetą įėjo kažkoks uni - formuotas rusas ir, pasišaukęs mano tardytoją, ėmė potyliui su juo kalbėtis. Iš jų kalbos supratau, kad jie mane labai ilgai negali laikyti. Į kalėjimą, matyti, kišti nenorėjo, tad dėjo visas pastangas

gauti reikalingų žinių, užverbuoti ir kuo greičiausiai paleisti, kad niekam nekiltų dėl manęs įtarimų.

Išėjus tam rusui, vėl kaip niekur nieko kreipėsi į mane:

- Nu, skaži šesnyj slov, kaip tu židri į tarybinę valdžią, į tarybinę santvarką? Ar patenkintas ja esi? Juk tavo brolis nušautas, šeima išvežta... a-a?

- Neturiu ką į tai atsakyti, - atsakiau maldai galvą. Sunku buvo susilaikyti nepasakius, kad esu priešas Nr. 1.

- Sakyk, kaip tu atpirksi nusikaltimą, padarytą prieš liaudį? - vėl metė man tą patį klausimą, kuris man jau buvo duotas. Kaip ir pirma, panašiai ir dabar, jam atsakiau!

- Sakyk, kas bus, jei mes parodysime tau motiną! - taip smarkiai sušuko, kad aš net nusigandau. Tačiau nusigandau daugiau ne nuo jo šaukimo, bet nuo minties, kad gal jau mano motina suimta, kuri buvo parbėgusi iš Rusijos ir slapstėsi. Aš jam gi tvirtinau, kad mano motina tebegyvena Rusijoje. Tačiau greit nasiraminau, kai su pratau, kad jis tik siūlėsi parvežti mano motiną ir brolių į Sibiro.

- Milijonus duočiau, kad tik galėtų motina ...

- Nepanemaiš! - staiga nutraukė.

Lauke temo. Manasis tardytojas ėdėjo ne maigytą rašyti bylą į stalčių, pasakė, kad po valandos vėl ateisias, o vertėjui liepė mane vesti į dežuruojamąjį.

--- ... ---

Dežuruojamajame, vertėjo saugomas, išsėdėjau gal švi valandas. Sėdėjau ir galvočiau niekienu netrukdomas, kaip ta visa

ceremonija baigsis. Svajojau apie gyvenimą, kuris manęs laukia. Užverbuoti tikrai nori, bet taip pat nori, kad pasakyčiau "česnyj slov" - išduočiau ką nors. Geriau sėsti į kalėjimą, bet nebūti išdaviku - nutariau.

Grižo pagaliau ir tardytojas. Atsinešęs į dežurką mano bylą, pabaigė ją tvarkyti (iš tardymo apie dabartinį gyvenimą mano nieko nebuvo užrašęs), paskui perskaitė (vertėjas vertė) ir liepė ant kiekvieno puslapio apačios (prierašyti lapai buvo 3) pasirašyti. Kaip sunku buvo rašyti ant tų popiergalių, kuriuose tik skambėjo "oružionaja bandija, grupa" ir pan.

Atlikus tai, tardytojas liepė man keltis ir eiti pirmą. Komanduočemas, kur eiti, nusivedė mane į kitą kabinetą, kur už stalo sėdėjo uniformotas, kokių 35-40 metų rusas. Kaip vėliau teko išitikinti, tai buvo majoras Ragožinas. Pasodino mane priešais ant taburetės. Kažką trumpai tarp savęs pasišnekėjo. Po to maj. Ragožinas į mane prabilo:

- Kelintais metais esi gimęs?

- Dvidešimtis septintais, - atsakiau.

- Meluoji! Kam tu nori mus apgaudinėti? Aiškus dalykas, kad tu turi daugiau metų, kaip dvidešimt vienus. Mes per daug jau gerai mokam sprasti ir pažinti žmogų iš veido bruožų, nes per mūsų rankas pereina tūkstančiai žmonių.

- Bet aš turiu dokumentus!

- Nevažna tavo dokumentai! Suprask, kad jei mes pajėgome išsifruoti tavo veiklą, tai smūžius sužinoti - smulkmena. Tavo dokumentai sukliastoti - esi gimęs 1925 metais. Ras mus taip pažymėta.

Nebuvo reikalo ir čia gintis.

Majoras Ragožinas, pasirodė, irgi norė-

jo tikslai išgauti iš manęs konfidentybiškas žinią. Jis pasirodė truputį iškalbingesnis už, grėta jo sėdintį, mano tardytoją. Tačiau ir į jo iškalbingumą buvo atsakyta "ne" ir "nežinau". Prisakęs man pamokslą ir įrodinėjimą, kad būtų tikra kvailystė tikėti mano žodžiais, jis nukrypo į politiką.

- Tu, kaip mokytojas, orientuojies politikoj, - kreipėsi jis į mane. Sakyk, kaip tau atrodo, ar ateis šis anglai ir amerikoniai ir ar lauki jų?

- Netikiu, kad ateis, - atrešiau, - nes jie liūžuviu tik mela, o kariauti nenori (buvo taip užėjus noras pasakyti "tikrai ateis ir labai laukiau").

- Pamištas, - prabilo Nagožinas, - nors jie ir kariautų, vistiek neateis. Mes nebijome atominės bombos. Mes turime bakteriją bombą, kuri daugiau padaro, negu atominė. O be to mes kariaujame už liudį, už tėvynę...

Galvoju, koks šlykštus yra melas ir nėra mato išmatuoti tarp jūsų žodžių ir darbų.

Išdėstęs tai, kreipėsi į mano tardytoją, liepdamas mane vestis.

Vel atėjome į dežurką. Po trumpos tylos tardytojas staiga prabilo:

- Klausyk, K....., juk laisvė yra brangi ir tu ją, tur būt, įvertini?

- Žinoma! Aš viską padaryčiau, kad kas man ją atiduotų - atsakiau, dėdamasis labai susijaudinęs.

- Tai štai! Tu turi sužinoti, susekt ginkluotą bandiją ir pranešti mums. Mes ją sušūšime! Jei tai pasižadi padaryti, tai tu gyvenai laisvėj ir atpirksi savo susikeltimą.

- Bet kaip sužinoti? - dėjau giliai mąstęs. - Gal jie manęs saugos? O jei

pasižadėsiu ir nepadarysiu, tai kas iš to...

- Turi padaryti!

- Bet kad aš nežinau, nei kaip pradėti veikti. Kad jūs maždaug nurodytumėt, juk tam daktui turit daugiau patyrimo...

- Taip, aš nurodysiu, kaip reikia veikti, - atsakė tarytojas.

Tuo tarpu į kabinetą įėjo viduramėis, kailiniais apšvilkęs, juodbruvis žmogus, kuris buvo daug artimesnis Eydui, negu lietuviai. Pasiūliausė tarytoją, kaip sekasi darbuotis su manimi.

- Ar pasakė ką nors?

- Nieko...

- Svolač, tu, bandite! - šukė, kumsčiu užsimojęs ant manęs nepažįstamasis asmuo.

- Kaip tu drįsti taip meluoti ir tiki mus apgauti, šunie, tu! Kas gali tikėti tavo kvailiais įrodinėjimais, kad nieko ne žinai. Jeigu tu nori, kad mes tave paleis tume ir pasitikėtume, tai turi duoti mums ką pradžiai - duoti pradžiai! tada mes matysime jog nori mes dirbti, o ne taip "duraka kilieit".

- Ką aš padarysiu, kad nieko nežinau, - atsakiau. - Dirbti pasižadau. Jei nepasitikit - sodinkit į kalėjimą!

- Žinoma, kad reikia jį teisti ir baigta, drauge tarytojam. Aš jūsų vietoje būdamas jokia būdu nepasitikičiau, jis tik kombinuoja, kaip iš čia greičiau ištrąkti, o paskui bėgs į banditus, kaip valnias, - aiškino tarytojai tikrai mano mintis atspėdamas.

Tačiau tarytojai, matyt, nelabai patiko jo pamokymai, ir jis jį mandagiai paprašė, kad paliktų tik mūsų. Jam išėjus, tarytojas vėl kreipėsi į mane:

- Labar aš tau nurodysiu, kaip reikia maždaug pradėti dirbti. Ot, štai, pav. su-

metęs kokį nors reikalą, meik pas kokį "kulaką". Parodydamas, kad juo pasitiki ir kad žinai, jog jis nekomunistas, gali jam pasakyti viską apie save: kad brolis nušautas, šeima išvežta ir pan. Gali pasakyti viską nebijodamas, nes mes tave žinome. Pasakyk, kad esi nepatenkintas tarybų valdžia ir t.t. Jis pradės tavim pasitikėti. Kitą kartą užėjus pasakyk, kad nori padėti partizanams ir pavaikščiok po "kulakus" parinkdamas partizanų vardus suku. Jis tave su partizansis tikrai suves. Susitikęs partizanus vėl daryk visa, kad jie tavim pasitikėtų. Jis paskui pas tave ir į namus ateis. Na, o paskui, pritaikęs progą, turėsi pranešti mums ir mes sumušim! - sušuko.

- Suprantu, - atsakiau galvodamas, kad to tai niekad iš manęs nesulauksit.

- Taip ir panašiai dirbama paprastų žmonių tarpe, - aiškino toliau šetenišką darbą mano "mokytojas". - Inteligentų tarpe reikia kitaip dirbti, kitus metodus taikyti. Tai, pav.: savo pažįstamam bendra - darbiui pasipasakok, kad esi buvęs bandytoj, kad dokumentas suklastotas turi ir pan. To ir pakaks. Vėliau apie tą pašnekesį praneši mums. Be to, kiekvienu momentu reikia sekti pasikalbėjimus, išsireiškimus apie tarybų valdžią ir pan.

- Aišku... Na, pabandyčiau! - lyg džiaugdamasis atsakiau.

- Dabar reikia asižadėjimą pasirašyti, - priminė man "gerasis pedagogas" ir, pažėmęs lapelį popieriaus, savo ranka rusiškai parašė. Paskui padavė man ir liėpė pasirašyti. Tai buvo pasižadėjimas būti MOE agentu. Buvo įrašytas ir mano pasirinktas slaptavardis "Strazdas" (mat, pagalvoju, kad tam paukščiui skirta gyven-

ti vieta - miškas). Pabaigoje buvo įrašyta, kad už bet kokiose aplinkybėse išduotą šią paslaptį busiu baudžiamas, pagal įstatymus, 25 metus kalėti.

Pasižadėjimą pasirašiau.

Pasiūlydėjęs į parašą tardytojas iškilmingai pasakė:

- Jei gerai dirbsi - mes tau sugrąžinsim motiną ir brolių, o be to ir pinigų turėsi pilnas kišenes. O jei bandysi mus apgauti ir vėl bandysion išeiti - būsi užmuštas, kaip ir tavo brolis.

Toliau nurodė, kad su pranešimais turėsiu atvykti tik į Kėdžinius, pas maj. Ragožiną. Kiek pamenu, bėrodas, Petro Cvirkos g-vė, Nr. ... Nustatęs atvykimo datą ir dar priminęs, kad turiu visa tai laikyti didžiausioje paslapyje, tardytojas pareiškė:

- Lauksiu su (rankas praekleidęs parodė) tiek žinių...

- Gerai...

Paskui atidavė dokumentus, pridurdamas, kad galiu dabar važinėti net į Krakoną, Panevėžį, nes ten manęs niekas nesureštus, palėdėjo mane iki sargybinių ir liepė jam atidaryti šoninius vartelius.

Kai užpakalyje pasigirdo vartelių trenkimas, nuo širdies lyg akmuo nusirito. Iš karto nesitikėjau, kad esu laisvas.

Laikrodis rodė lygiai tris valandas po vidurnakčio. Skubiai žengdamas gatve galvoju apie tai, kas įvyko, ir apie laukiantį naują gyvenimą.

- Ne, maj. Ragožine ir kiti "draugai"! Tariau mintyje. - manęs jau neuleksite ir už judožiškus grašius tautca smaugti nepadėsiu! Išbudėt, išteriojot šeimą, o paskutinį panorot padaryti įrankiu, kurio pagalba galėtumėt ir toliau brisiyti lie-

tavių kraujuje. Biekašos! Nors ir tūkstančiai per čia perėina per jūsų rankas ir mokate labai puikiai tardyti, tačiau šį sykį mane paleisdami padarėte visiška kvailystę. "ai būt ir būsi užmuštas, kaip jūs sakote, bet aš manau spėti "privirti" dar tiek jėvsiu, kurio išsrėbimas nesudarys jums malonumo.

--- ... ---

Lengvai vėjelio blaškoma liepsna išryškina naktį paskendusius medžių kamienus. Apie laužą būrelis vyrų. Pūšvina permirkusius antus ir linksmai tarp savęs šnekučiuojasi. Iš kai kurių lūpų tyliai, vos girdimai, skamba "Grišiu dar Tėvynės kartą..."

Kiekvienas nuoširdžiai paspaudžia ranką.

Mintyje netolimes prasities vaizdas. Visa atrodo lyg ir sapnas. "Tu sunkiau nasikaltai prieš liudį" - susyse dar tebeskamba žodžiai. Galimas daiktas, kad ir čia daugumai esančių vyrų, kadaise buvo šie žodžiai pasakyti. Ir jie išėjo "atpirkti sunkaus nasikaltimo".

1948 m.

--- 000 ---

Viename valsčiuje sulinkusi, 60 metų senatė.

- Ponuliai, aš savo gyvenimelyj nemačiau to gerojo tėvelio, to mūsų mokytojaus, to išmintingojo Stalinačio. Gal turit nors jo abrozėlį pašinrėt.

Prie jos pribėgs net keli tarybiniai

pareigūnai ir, paėmę už rankų, veda artyn
prie "tėvo" ir "mokytojo" portreto.

- Va, mamyt, pasižiūrėk!

Semutė, susiėmusi rankas prie krūtinės,
linguodama pradeda:

- Stalineli, Stalineli, koks tu išmin-
tings.. Buvo Smetona, turėjau 6 karveles,
ir tu jis nežinojo. Tabar turia vieną oš-
kelę, Stalineli, ir tą tu žinai. staline-
li, Stalineli...

- Eik, eik, bo a, kauk, eik, - išstumi-
ją tarbautojai pro duris.

Užrašė Tautvilis

T U R I N Y S

Psl.

Redakcija	Laisvės Kovos Broliai	3
	"Pikčiausias laimėjimas yra nugalėti save"	4
A i n i s	Kuo piemenėlio iki garbin- gos mirties už Tėvynę	8
L a u k i n u k ē	a. a. Lizdeikai, Kuvusiam 49.03.10.	13
K a s t y t i s	Tu sunkiai nusikaltai prieš liaudį	14
T a u t v i l i s	31

— — — — — 000 — — — — —
000